

VAL 2010

GRÖN UNGDOMS MEDLEMSMAGASIN

ÄVTRYCK #1 2010

PROFILER

Sara Svensson

hungerstrejkade för klimaträttvisa

RAPPORT

Maria och Jakop fick förnyat förtroende på Riksårsmötet!

REPORTAGE

Besök en ockuperad ekoby utanför Barcelona

Can Masdeu's gröna ockupationsrörelse löser livspusslet

medan politikerna tar siesta

Text:
HENRIK ANDERSSON

Vid Barcelonas natursköna utkanter ligger det ekologiska kollektivet Can Masdeu. Här har ett 30-tal personer skapat en hållbar livsstil som blivit förebild för hela den gröna rörelsen. Med 20 timmars arbetsvecka, självförsörjning och en tät grannsamverkan visar de upp ett trovärdigt alternativ till kapitalismen. Framtidens gröna lokalsamhälle innebär mindre arbete, bättre hälsa samt mycket mer livskvalitet.

Skytningen är så gott som obefintlig från den sista tunnelbanestationen på den gula linjen mot Canyelles, men ett ensamt eukalyptsträd på toppen av de gröna kullarna visar vägen.

Inklämt i dalen mellan Collserolaparkens grönska och förortens gråa betong uppenbarar sig plötsligt ett överväxt palats med romerska anor – jag har kommit fram till Can Masdeu. Stenhusets stora bågformade fönster och de bevarande akvedukterna ger ett äkta intryck av den gotiska arkitekturen. Tre stora uppodlade terrasser ligger i direkt anknäring till huset där några personer i blåställ långsamt påtar i trädgårdarna. Trafikdånet från staden har ersatts av en sällsam flöjtmelodi som ljuder från ett av valven på övervåningen.

Can Masdeus tidiga historia sträcker sig tillbaka till romartiden. Under 1600-talet, då huvudbyggnaden uppfördes, har verksamheterna pendlat mellan vingård, kloster och sjukhus. Idag sjuder

Can Masdeu av liv men under de 50 år som följde efter andra världskrigets slut stod huset övergivet och förfallet sedan den tidigare verksamheten som isolerad spetskoloni lades ned.

Men att huset stått tomt på grund av rädsla för smittorisken är inget som de nuvarande hyresgästerna tror på.

– Vi har bott här i över åtta år och ingen har blivit smittad. Anledningen till att fastighetsägaren låtit stället stå tomt är av exakt samma skäl som varför 300 000 lägenheter står tomma nere i Barcelona - fastighets- och markspekulation! Markägaren vet att priserna bara stiger och stiger och de avvaktar på rätt ögonblick att sälja. I det här fallet har den katolska kyrkan väntat i över 50 år medan huset förfallit. Priserna på hyres- och bostadsrätter har blivit orimligt höga och tusentals människor har blivit hemlösa på grund av spekulatören, säger Martin, som är en av initiativtagarna till ockupationen av Can Masdeu.

Martin ingår i en grupp av tio internationella miljöaktivister som under år 2000 letade

efter en plats att realisera sin gröna vision på. Målet var ett ställe som låg på gränsen mellan stad och land där man både kunde odla mat och njuta av naturen, men de ville inte upprepa gröna vågarnas misstag från 60-talet då man fullständigt tog avstånd från samhället genom att isolera sig i naturen. Initiativtagarna ville istället interagera med lokal befolkningen och vara delaktiga i den lokala ekonomin, samtidigt som man ville vara oberoende av det globala ekonomiska systemet. Kollektivets drömmar om autonomi och frihet fick således balanseras mot lokalsamhällets behov av ett ömsesidigt beroende. Öppenheten mot lokalbefolkningen visade sig några månader efter ockupationen 2001 vara ett lyckokast. Fastighetens vattenförsörjning var utslagen och ockupanterna fick likt afrikanska kvinnor dagligen vandra kilometervis för att den basala matlagningen skulle möjliggöras. Att duscha var inte att tänka på. Men med hjälp av grannarna – de som hade arbetat på sjukhuset innan det stängdes – kunde Can Masdeus intrikata vattenledningssystem avslöjas.

Huset primära dricksvattenkälla kom från de över 400 år gamla vattentunnlarna i berget bakom huset. Åldermännen hjälpte glatt till då de kände en aversion mot ägarna som i ren spekulering hade låtit området förfalla.

Den initiala vattenbristen tvingade kollektivets medlemmar att lära sig grunderna om vattnets naturliga kretslopp. Vattnet från bergskanalen producerade nämligen bara en liter dricksvatten i minuten vilket precis var tillräckligt om de levde sparsamt. Från och med nu fick de duscha, diska och tvätta kläder i regnvatten. En vattentoalett, som dagligen spolar ut 80 liter dricksvatten i avloppet, var det aldrig tal om. Ett torrdass fick duga. Allt regnvatten från taket och från den närliggande vägen omdirigerades till tre antika tankar som hade varit överväxta vid odlingsbäddarna. Om inte vinterns regnvatten sparades kunde inte terrasserna blomstra under den torra sommaren och odlingssäsongen skulle omöjliggöras. Vattnets kretslopp fullbordades i och med att hushållsvatt-

net renades innan det återbördades till marken. Kollektivets kretsloppstankar återspeglar sig även i jordbruksproduktionen. På den närmaste terrassen odlas årsbehovet av grönsaker. Från terrassen bärs maten sedan in till köket där den värms upp med spillved som har plockats i skogen. Matresterna blir till hönsfoder och det djuren lämnar efter sig lägg på komposten som slutligen hamnar i trädgården som nästa års jord. Torrdassets avfall används som gödningsmedel i fruktträdgården.

I slutet på skördesäsongen får de även mycket frukt till skänks av närliggande gårdar. I det industriella systemet, där allt skall vara perfekt, går det nämligen inte att få avsättning för de produkter som är kantstötta, missfärgande eller har en annorlunda form. På höstarna fylls sjukhusets oanvända kapell – deras jordkällare – med årsransoner av apelsiner, grapefrukt och päron. Övriga livsmedel köps in säckvis från lokala kooperativ. På så vis undviker de att mellanhänder lägger beslag på vinsten från böndernas arbete.

Can Masdeu enda utsläppskälla kommer från veden som de värmer upp huset med. I övrigt har de skapat slutna kretslopp för vatten, avfall, livsmedel och energi. Solen står för energiförsörjningen då två hemmabygda solfångare värmer upp regnvattnet till duschen och maten tillagas ibland med hjälp av en så kallad solugn. Den ringa mängd elektricitet som nyttjas genereras av solpaneler. Energieffektivitet uppnås även genom att man delar på resurser. Kollektivet klarar sig exempelvis på två gemensamma kylskåp och en tvättmaskin. Jordbruksmarken tas även tillvara på ett produktivt sätt då man på samma plats kombinerar låga växter med buskar och höga träd – en så kallad permakultur.

Kollektivets odlingsidéer handlar inte bara om att vara självförsörjande. Redan under den första vintern bjöd de in grannarna från den närliggande betongförorten för att delta i ett mycket större projekt – den kommunala stadsträdgården. Tanken var enkel. Can Masdeus mark skulle delas med de människor som bodde runt omkring den – trädgårdarna var till för de människor som brukade dem! Förslaget uppskattades av förortens pensionerade industriarbetare som hade odlingserfarenhet sedan barndomen. De hade även svårt att komma ut i naturen då majoriteten av bergslutningarna hade blivit privatiserade och exploaterade och därmed blivit otillgängliga för allmänheten. Stadsträdgården blev en succé och redan efter ett år hade ett hundratal odlare startat upp en trädgårdsförening.

”Istället för att vänta på att någon annan skall förändra världen bygger vi själva upp det samhälle vi vill ha.”

Föreningen tog på sig huvudansvaret för terrasserna och tillsammans renoverade de vattensystemen samt utbytte odlings-tekniker. Samarbetet med trädgårdsodlarna visade sig också få en avgörande betydelse när kommunen två år senare hotade med en polisinsats om inte ockupationen av Can Masdeu och dess mark upphörde. Trehundra grannar slöt upp bakom kollektivet. Om evakueringen skulle genomföras krävde även de att bli vräkta – grannarna

nyttjade ju också marken och var enligt lagens mening också ockupanter. Hotet om evakuering drogs tillbaka, och kollektivets primära överlevnadsstrategi – att bygga vänskapliga relationer med sina grannar – hade burit frukt. Den sociala uppbackningen från lokalsamhället vägde tyngre än lagens långa arm.

Den gemensamma trädgården är inte den enda platsen på Can Masdeu där människor kan mötas. Interaktionen mellan stad och land vidgas i och med öppnandet av det rurbana sociala centret. Målet var att skapa en medborgarstyrd kulturell och social mötesplats som också uppfyller stadsbornas behov av natur och rekreation – ett slags levande folkets hus fast ute på landet. Centret har öppet varje söndag och aktiviteterna omfattar allt från politik till praktik. Ibland pågår det fyra föreläsningar eller workshops samtidigt och varje helg brukar mellan 100 till 300 personer delta. Ämnena omfattar allt från Linuxprogrammering till konservering av sylt eller hur man gör sin egen menskopp. Den röda tråden är ofta självhushållning och ekologi med en gör-det-självt-attityd. I centret finns även en dansskola, ett yogarum och en cykelverkstad tillgänglig. Vem som helst får hålla i ett arrangemang och alla aktiviteter är gratis. I det gemensamma biblioteket som även är café bedrivs mycket av det politiska arbetet. Frågeställningarna rör sig mellan övergripande politiska teorier såsom bolivianernas kamp för vatten till mer konkreta frågor som är dagsaktuella i Barcelona. Mötesplatsen uppskattas eftersom staden inte på samma sätt erbjuder liknande platser för fri kommunikation. Många människor kommer också för att få sitta i lugn och ro och njuta av naturen. De har fått nog av stadens underhållning och känner inte för att vara nyttiga. Fåglar, träd och sol räcker bra för dem. Ibland har någon med sig en gitarr.

Många av de sociala och ekologiska projekten som pågår på Can Masdeu har möjliggjorts av de boendes unika kunskaper och intressen. En tjej har exempelvis specialiserat sig på örtmedicin, två personer skriver doktorsavhandlingar inom biologi och ekologisk ekonomi. Martin har många värdefulla erfarenheter från tiden i fängelse. Kollektivets medlemmar är en blandning av män, kvinnor och barn.

De flesta är i den yngre medelåldern. Det officiella språket är katalanska med en blandning av spanska, engelska, franska och italienska. Majoriteten av kollektivets arbete utförs tillsammans, på tisdagen arbetar man exempelvis i trädgården och på torsdagen reparerar man huset. Det finns mycket utrymme för fritidsintressen då den genomsnittliga arbetstiden bara är två dagar i veckan. Det är inte ovanligt att man efter något år på kollektivet har lärt sig trädgårdsodling, djurhållning, snickeri, eldragning samt hur man lagar vattenläckor och bakar bröd – husockupanter blir ofta generalister snarare än specialister. Varje dag ansvarar olika matlag för den gemensamma lunchen och middagen. När jag besöker kollektivet inför deras årliga vårfest sitter 15 äldre damer från grannskapet i köket och förbereder den katalanska

nationalrätten calçotades - långa rostade lökar som serveras med romescosås och rödvin. Tjattret och skrattet i lokalen är överbedövande.

Att bo tillsammans med 25 andra personer är inte problemfritt, men majoriteterna av konflikterna handlar om missförstånd. Det är exempelvis vanligt att man får för sig att någon varit lat – fast den egentliga orsaken handlar om ett relationsproblem, en sjukdom eller att någon har lagt mycket tid på barnuppfostran. Att bo tätt ihop är ingen garanti för man skall uppmärksamma vad som händer i de andras liv eller hur de mår. Någon kan exempelvis vara deprimerad utan att visa tecken på det. När personliga konflikter uppstår tar de sig ofta uttryck i att man försöker hindra varandras

arbete istället för att prata ut om problemen. Kollektivet arrangerar därför emotionella workshops tre gånger per år. Under dessa dagar blandar de roliga lekar som skapar sammanhållning med övningar där man berättar hur man mår och vad man oroar sig för. Alla måste vara ärliga mot varandra och inget får sopas under mattan. Målet med övningen är att lösa känslomässiga konflikter så att inte det gemensamma arbetet blir lidande.

Can Masdeu har med sin öppna gröna profil blivit en inspirationskälla för många liknande projekt. Mest anmärkningsvärt är nog att Barcelona stad – som tidigare försökte vräka dem – har inspirerats av deras ide om publika trädgårdar. Med terrasserna som förebild har 11 liknande områ-

den öppnats i staden. Kollektivets senaste projekt, jordbruksskolan för skolklasser, är också uppskattat av kommunen. En gång i veckan kommer skolbarn till Can Masdeu och lär sig de grundläggande sambanden mellan vatten, energi och jord i det sociala centret. På eftermiddagen praktiseras de teoretiska kunskaperna ute på terrasserna. Kommunens politiker har flaggat för att man kommer att se mellan fingrarna på ockupationen så länge deras verksamhet fortsätter att skapa mervärden för lokalsamhället.

Ursprungsidén med Can Masdeu är att visa upp ett positivt alternativ till kapitalismen. De boende vill visa att det går att ha ett mer kvalitativt liv där man både arbetar och spenderar mindre samtidigt som man står utanför systemet. De vill även åskådliggöra en hälsosammare livsstil genom det fysiska arbetet och den naturliga maten. Mycket av kollektivets glädje härstammar från alla relationer men även i interaktionen med grannar och besökare i det sociala centret eller ute på terrassen. Rättvisa uppstår då lokalsamhällets resurser stannar kvar och fördelas mer jämlikt. Frihetskänslan infinner sig genom möjligheten att realisera sina idéer och själv utforma sina dagar.

För Martin har Can Masdeu blivit en symbol för den kommande samhällsomställningen.

- Can Masdeu är revolutionen för mig. Istället för att vänta på att någon annan skall förändra världen bygger vi själva upp det samhälle vi vill ha. Revolutionen är inte någon avlägsen process som inträffar i framtiden när oljekraschen kommer. Den händer här och nu, säger Martin. Can Masdeu har inte bara blivit en uppvisningsgård för den gröna ockupationsrörelsen.

I ett hörn av det sociala centret finns "Office Rural Urbans" lilla kontor. Här hjälper kollektivets medlemmar andra ockupanter i Katalonien att hitta odlingsmark i staden eller övergivna hus på landsbygden. Härifrån fortsätter den urbana sociala revolutionen att sprida sig.